

HORY PEKLO

ARE RÁJ KALVØ

NEJRADŠI
SE VYDÁVÁM
NA MÍSTA, KDE
JSOU LIDÉ.

A
JEŠTĚ
LÉPE
ČÍŠNÍCI.

**HORY
PEKLO**

ARE RÁJ KALVØ

Přeložila Daniela Mrázová

BRNO 2020

Překlad této knihy vychází
s laskavou finanční podporou
nadace NORLA

This translation has been published
with the financial support
of NORLA

Hyttebok frå helvete

Copyright © Are Kalvø, 2018

Originally published by Kagge Forlag AS

Published in agreement with Stilton Literary Agency

Translation © Daniela Mrázová, 2020

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2020 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0379-7 (PDF)

ISBN 978-80-275-0380-3 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0381-0 (MobiPocket)

OBSAH

Tím to není.....	15
Čemu nerozumím.....	33
Hora pod střechem a popcorn na ohni	47
PRVNÍ POKUS: DO JOTUNHEIMENU ZA SPÁSOU	65
Poslední noc na svobodě	66
Z města do lesa, podrobný časový záznam	77
Sbohem, logistiko	99
Společná večere ve spodním prádle	104
Na vrchol	116
Kolektivní pocit vítězství při posezení ve spodním prádle	141
Naslouchejte nezkušeným turistům	153
Hodnocení jídla a pití určeného na túry	157
Návrat Šťastného tuláka	158
Naslouchejte nezkušeným turistům, část druhá	174
Světlu vstříc!	175
Co ty na to?	183
První pokus: Do Jotunheimenu za spásou. Vyhodnocení	189
Jdu do sebe a do města	192
DRUHÝ POKUS: NA HARDANGERVIDDU ZA LIDMI	211
Narváno a smrtelně nebezpečno	212
Jak je snadné zapomenout japonského turistu	227
Kvíz!	237
Kam odchází zemřít tradiční jídlo	239
Panáka a doutníček	254
Vybájená divočina	273

Běžkaři, nebo bábovky?	289
Slovníček	303
Naslouchejte nezkušeným horalům, část třetí	304
Bílí lidé hovořící o puchýřích	305
Prameny, odbočky a informace navíc pro obzvlášť zažrané čtenáře	319

Autor knihy ve věku devíti let na cestě do přírody s bratrem. Odhodlaně se usmívá.

Autor knihy ve věku devíti let s kamarádem na horách. Kamarád se tváří vesele. Autorovi knihy vadí ostré světlo, je mu trochu zima a zapomněl si rukavice.

Autor knihy ve věku devíti let v pohostinství. Šťastný.

V nedávno provedeném průzkumu
vypovědělo téměř osmdesát procent
obyvatel země, ve které žiju, že v průběhu
posledních dvanácti měsíců absolvovali
aspoň jeden výlet do hor nebo do lesa.

Sám jsem neabsolvoval žádný
výlet za posledních třicet let,
a to ani do hor, ani do lesa.

Za této situace si nutně musím
položit otázku:
Není náhodou chyba ve mně?

TÍM TO NENÍ

Na statku, kde jsem vyrůstal, máme špýchar a k němu vedou staré schody; křivé kamenné schody, které vypadají, jako by tam stály odjakživa. Dveře špýcharu jsou těžké a zkřížené a otevřít jdou jen ztuha, odemykají se starým rezavým klíčem o velikosti statného novorozence. Špýchar je nacpaný věcmi, jimiž tak špýchary nacpané bývají: harampádím, které přece nevyhodíte. A když bydlíte na statku, nevyhazujete nic. Máte totiž tolik místa, že si to můžete dovolit. Ve špýcharu se válí kuchyňské náčiní a zemědělské stroje, které sice kdysi dávno plnily nějakou funkci, ale dneska už jen vypadají nebezpečně. Najdete tu staré věci s podivnými názvy. Díži. Kolovrat. Štoudev. Máselnici. Odrážecí saně. Podnožku. A taky staré časopisy. Komiksy. Strašidelně působící domeček pro panenky, protože takovéhle domečky prostě obvykle působí strašidelně. Moje staré maxisingly z osmdesátých let se zbytečně dlouhými verzemi průměrných hitů britských interpretů s vyčesanými vlasy. Elektronické přístroje, které zapadávají prachem tak dlouho, až se náhle jednoho dne ukáže, že už jsou zase v módě. Právě tady jsem taky objevil čtyřicet let staré rádio, které jsem si odvezl domů a teď mi v obýváku slouží jako zesilovač. Zatím se nenašel host, který by ho neobdivoval.

A tak je to i s těmi schody. Vypadají hrozně šare a křivé a natolik z nich čiší, že je někdo postavil svépomocí, natolik naplnují klišé selské romantiky, že si jich každá návštěva chtě nechtě všimne a musí si je vyfotografovat.

Ano, je to tak. Vyrostl jsem na takové usedlosti. Tam, kde je špýchar a chlév a díže a kolovrat a další staré věci s podivnými názvy. Věci, které se dědí. Tam, kde je stodola. Les. Veliký les. Domeček na stromě. Řeka, která ustavičně a docela nahlas hučí,

ačkoli já si toho nikdy nevším, dokud jsem se neodstěhoval a nevrátil se pak zpátky. Bílý dřevěný dům. Ložnice s výhledem na fjord. A zvířata. Krávy, slepice, prasata. Pes, který se jednoho dne zničehonic objevil a už neodešel. A vždycky nějaká kočka.

Takže tím to není. Vyrůstal jsem v náruči přírody, měli jsme pole, zvířata, tradice, vlastnoručně natrhané ovoce a lesní plody. A taky tam byly hory. Spousta hor.

Strašná spousta hor.

Ze schodů ke špýcharu je vidět na pozemky patřící k usedlosti. A za nimi: hory. Ať už se autem vydáte ze statku jakýmkoli směrem, do čtyř minut natrefíte na hory. Na impozantní hory, hory vyhledávané turisty, hory, za kterými jezdí lidé přes půl zeměkoule, jen aby si je mohli vyfotografovat. Hory vhodné k turistice. Kopce se sjezdovkami. Konalo se tu mistrovství Norska v alpském lyžování. I závody světového poháru v běhu na lyžích. Každá třetí reklama, která má vypadat pořádně norský, se točí právě tady. Ty zbývající dvě, které mají vypadat pořádně norský, se točí na Novém Zélandu. Vyjde to laciněji.

A taky jsem chodíval na výlety. Pobýval jsem na horách. Zkoušel jsem lyže. Jak běžky, tak sjezdovky. V místě, kde jsem vyrůstal, se totiž tohle dělávalo o víkendech, pokud si člověk nenašel pekelně dobrou výmluvu.

Takže to není tím, že bych nebyl na pobyt v přírodě, výlety a lyže zvyklý. Když jsme ve škole mívali lyžařský den, často se konal *u nás doma*. Nekecám. Náš statek se nacházel nedaleko školy a byla kolem něj spousta místa. Všechny třídy jezdily na běžkách u nás. A závody ve skoku se konaly taky u nás. Protože na naší usedlosti byl kopec, který se úplně dokonale hodil pro skoky na lyžích. Slyšíte? Vyrůstal jsem přímo mezi běžkařskými stopami a skokanským můstkem.

Takže tím to není.

V roce 1983 se z dodnes nevysvětlitelných důvodů stalo místní fotbalové družstvo senzací roku. To družstvo se jmenuje stejně

jako obec, ze které pocházím, totiž Stranda. Stranda hrála čtvrtou divizi a dokázala se probojovat až do třetího kola norského poháru, což je krajně neobvyklé. Cestou vyřadila jedno družstvo ze třetí divize a — co je mnohem důležitější — družstvo Ålesundu z druhé divize, to znamená družstvo z jediného města v celém okrese, družstvo, které se netajilo ambicemi proniknout do nejvyšší divize a které víceméně ve všech aspektech cítilo nad vesnickými vidláky přirozenou převahu. Stranda čítala asi tři tisíce obyvatel, Ålesund pětadvacet tisíc. Stranda Ålesund vyřadila. Ve třetím kole se pak měla utkat s tenkrát bezkonkurenčně nejlepším norským fotbalovým družstvem Vålerengou. To neříkám jen tak. Vålerenga toho roku i roku následujícího vyhrála norskou ligu. Vålerenga je z Osla. Stranda tehdy měla tři tisíce obyvatel, Oslo hodně přes půl milionu.

Už před samotným zápasem se utkání věnovaly nejčtenější norské deníky, které uveřejnily snímky nejlepších hráčů spolu s místním policejním náčelníkem a farářem, aby ukázaly, jak se semkla celá obec, a zároveň otisky rozhovory, v nichž hvězdy Vålerengy pronášely věty jako: „Stranda? Kde to je?“

Takže to opravdu není tím, že bych pocházel z nějakého velkoměsta. Není to tím, že bych byl zvyklý, že se kolem mě pořád něco děje.

Tím to není.

Ale když už se něco dělo, tak jsme do toho šli naplno. Zápas mezi Strandou a Vålerengou zhlédly údajně čtyři tisíce diváků.

Čtyři tisíce. V obci o třech tisících obyvatelích. To znamená stotřicetiprocentní účast. Což odpovídá téměř devíti stům tisícům diváků v Oslu, pěti milionům v Berlíně nebo jedenácti a půl milionu v Londýně.

Na zápas přijeli i obyvatelé hlavního města. Taky z Ålesundu se přijeli podívat, jak Strandu pokoří nejlepší norské mužstvo. Dorazil rovněž kamarád mého otce, který si česal přehazovačku. Říkali mu Kingen. Neptejte se mě proč. Všichni v Ålesundu se jmenují takhle. Kingen navštívil statek, na kterém jsem vyrůstal.

Určitě si všiml i schodů ke špýcharu. Rozhlížel se dlouze po okolí. A když se vrátil do města a kamarádi se ho ptali, jak bylo ve Strandě, odpověděl prý: „Mají tam velikánský pláně.“

Takže to není tím, že bych byl zvyklý na davy lidí a hluk a cvrkot kolem sebe. Jsem zvyklý na velký prostor. Velikánský pláně. Ticho. Schody ke špýcharu. Na místo, kde se toho dělo tak málo, že když už se projednou opravdu něco dělo, tak se dostavilo sto třicet procent obyvatelstva.

Takže tím to není.

A není to ani tím, že bych měl něco proti fyzické námaze. Skoro celý život jsem býval slibný fotbalista. Dokonce jsem kopal za stejný klub jako řada těch, kteří v roce 1983 se ctí prohráli s nejlepším norským týmem 0:2. Taky jsem aktivně běhal na lyžích. Sice ne velice aktivně, ale aktivně. Posbíral jsem spoustu moc pěkných druhých míst a jako důkaz mám i pohár. Pravda, docela malý. To byste ani nevěřili, jak malý pohárek to je. Víte, jak vypadá sklenička na panáka? Tak asi poloviční. Někde ten pohár mám. Nejspíš ve špýcharu.

A vůbec to není tím, že bych nerad chodil. Právě naopak. Chůze patří k mým nejoblíbenějším činnostem. Chodím každý den a na dlouhé vzdálenosti. Takže tím to není.

Jenomže nechodím správně. Nejradši se vydávám na místa, kde jsou lidé. A ještě lépe číšníci. Rád se procházím ulicemi v centru města. Jen tak se bezcílně toulám. Tohle se u nás na vsi za mého mládí moc nepěstovalo. V momentě, kdy vám bylo osmnáct, jste si udělali řidičák a pak už jste z auta radši ani nevystupovali. Každý, kdo zahlédl dospělého, jak kráčí pěšky středem obce, si hned pomyslel: Jejda, sebrali mu řidičák?

Nebo nás napadlo: Že by na druhý stupeň nastoupil nový učitel?

Středem obce se jen tak nechodilo.

Naopak posadit se do auta, jet čtyři minuty na úpatí nějaké hory, vylézt na ni a pak zase slézt, znovu nasednout do téhož auta a odjet domů? Naprosto normální.

Procházet se středem obce bez cíle? Podivinské.

Ale já to v sobě mám. To chození na velké vzdálenosti.

Takže ani tím to není.

Když byla ta, která mě velmi dobře zná, poprvé na návštěvě u nás na statku, všimla si — stejně jako všichni ostatní — oněch starých schodů ke špýcharu. Prohlédla si je. A pak mi řekla:

„Odtamtud ses rozhlížel a myslel sis: Tady nezůstanu.“

Tím to je.

Protože právě tohle jsem si myslel, když jsem během dospívání na těch schodech sedával. A sedával jsem na nich dost často. Obávám se, že jsem právě tenhle typ člověka. Takový, co se rozhlíží a snaží se vypadat zamýšleně. Jenže já nepřemýšlel o přírodě. Nikdy jsem nemyslel na to, jak je všechno krásné. Jak bych měl být vděčný za to, že můžu žít takhle: aktivně a v souladu s přírodou.

Ne. Myslel jsem na to, že tady nezůstanu.

Samozřejmě jsem nemyslel jenom na tohle. Nebyl jsem blázen. Byl jsem citlivý mladý muž. Myslel jsem i na úchvatné a velkolepé věci, ačkoli nikdy nepřipustím, že jsem na ně opravdu myslel, vyptávejte se, jak chcete, ale radši se na to vybodněte, jo?

Ale na tohle jsem myslel taky. Na to, že tam nezůstanu. I když jsem se tam měl po všech stránkách dobře.

Není na tom nic originálního. To je mi naprosto jasné. Každý, kdo pochází z malé obce a v průběhu života propadne psaní knih, líčí stejný příběh o tom, jak toužil vypadnout. Je to zatraceně neoriginální. A většina mých přátel z dětství, kteří se odstěhovali, to cítila zrovna tak.

Přestěhovali jsme se do měst. Studovali jsme. Chodili jsme do hospod. Dlouho do noci jsme probírali záležitosti, kterým

jsme nerozuměli. Nasávali jsme kulturu, která se nám vlastně moc nelíbila. Courali jsme ulicemi v centru. Získávali jsme nové přátele, nový vkus a nové opice. Prostě jsme to táhli pořád dál. Byl jsem toho názoru — a jsem dodnes —, že většina toho nejlepšího, co mi život může nabídnout, zahrnuje lidi, klidně hodně lidí, a hodně hluku. A když už si někdo dal tu práci a vynalezl zdi, střechy a hotelové bary, tak je zkrátka a dobře nevděčné přebývat ve stanu. Přestěhovali jsme se do města, město jsme využívali, milovali ho a nazpět jsme se neohlíželi. Takhle to cítila řada z nás.

Jenže.

Většina lidí to takhle necítí po celý život.

Přejde je to. Opravdu. Jakmile se vypořádají se studii nebo s příslušnou záminkou, pod níž se do města přestěhovali. Když dospějí, usadí se, zmírní tempo. Pak se něco stane. Objeví se jiné hodnoty.

Najednou člověka napadne, že miluje přírodu.

Přihodilo se to skoro všem, které znám. Mně ovšem ne.

Příroda mi v posledních letech odloudila tolik přátel. Fajn lidí. Chytrých lidí. Zábavných lidí, kteří si se mnou dřív chodívali do hospody pokecat o blbostech. A co dělají teď? Vstávají brzy ráno, vyfotí lyžařskou stopu, pověsí ji na Facebook a Instagram a napíší k ní: „Krásný den v lese.“

A tyhle lidi jsem dřív považoval za dobré přátele. Vtipné přátele. „Krásný den v lese.“ Na víc se dneska nez můžou.

Mnoha lidem se v určité životní fázi stane, že postupně ztratí smysl pro humor. A vlasy. Často obojí najednou. Až si tak říkám, jestli smysl pro humor nesídlí ve vlasech.

Bez vlasů i bez smyslu pro humor se vydáváte do hor. Tohle všechno se začíná dít ve stejnou dobu, kdy po vás vyhazovači v nočním klubu už dávno nepožadují občanku a naopak se vás dávno ptají, jestli jste si opravdu jistí, že tohle je pro vás ten správný podnik.

V takovém věku se v životě mění leccos.

Začnete pravidelně sportovat. V naději, že budete vypadat co nejlépe i bez vlasů a bez smyslu pro humor. No jasně, vím, že existují lidé, kteří tvrdí, že nesportují proto, aby dobře vypadali, nýbrž proto, že je uspokojuje sport sám o sobě. Fajn. Ale kdyby sportování nemělo žádný efekt, ani zdravotní, ani tělesný, tak bychom ho přece neprovozovali. Nikdy se nestalo, že by lékař řekl pacientovi: „Zbývá vám měsíc života.“ A pacient by odpověděl: „Tak to já začnu sportovat! Poslední čtyři týdny života věnuju sportu. Strávím svoje poslední čtyři týdny na téhle planetě v lycře, v přesvětlené posilovně, s dalšími lidmi oblečenými v lycře, které vůbec neznám a kteří páchnou potem, společně budeme civět před sebe a poslouchat příliš hlasitou hudbu, která se nám nelíbí, a přitom budeme šlapat na kolech, co se ani nehnu z místa.“

Ne že by všichni hned po dosažení takového věku přestali chodit do hospody, ale začnou chodit někam, kde není moc hlučno. Kde nejsou vyhazovači. Nebo lidi. Protože když dospějete do tohoto věku, začnete si vážit skutečnosti, že se vidíte s přáteli a můžete si s nimi povídat. O šíleně nudných záležitostech. Protože i tohle se v tom věku děje. Když my muži v tomhle věku vyhýbavě odpovídáme na otázky svých partnerek, cože jsme to vlastně dělali na poslední pánské jízdě, není to proto, že bychom dělali něco nevyslovitelného nebo že bychom si to nepamatovali. Odpovídáme vyhýbavě proto, že se nám nechce přiznat, že jsme se celé ty tři dny v Londýně bavili v pubu o náhradním volnu.

Případně, a to je ještě horší, o sportu. Nebo o přírodě.

Protože nejenže všichni najednou začnou chodit do přírody. Oni o tom ne a ne přestat mluvit. A mluví o tom bez smyslu pro humor. Lidé, kteří byli dřív čilí a bystří, teď naprosto vážně pronášejí výroky typu:

„Ticho na horách se nepodobá ničemu jinému.“

Ale podobá. Ve skutečnosti je stejné jako veškeré ostatní ticho. Až na to, že ticho na horách není vlastně úplně ticho. Ticho na horách se pravděpodobně podobá šumění větru. Nebo deště. Nebo bzučení komárů.

„Když člověk vyrazí včas, má celou přírodu jen a jen pro sebe.“

Dobrá. Není to krapet sobecké?

„Hory mě naplňují naprosto výjimečným klidem.“

To se tedy máš. Ale proč mi to vykládáš?

„Jen tváří v tvář přírodě pochopíš, jak jsi nepatrný.“

Tedy pokud jen tváří v tvář přírodě pochopíš, jak jsi nepatrný, pak máš zkratka a dobře příliš velké sebevědomí.

Pokud cítíš potřebu pochopit, jak jsou tvoje problémy ve skutečnosti malicherné, představ si Aleppo. Ne Jotunheimen.

„Začal jsem sbírat horské vrcholy. Věci už mám dost.“

Oba moc dobře víme, žes nepřestal sbírat ani věci. Právě sis koupil odšťavňovač za sedm tisíc korun. Vrcholy sbíráš navíc.

„O letošní dovolené pojedeme na hory a budeme putovat od chaty k chatě...“

Tomu se neříká dovolená. Šlapat na horách od chaty k chatě je v lepším případě ten typ dovolené, který sestává výhradně ze dvou nejotravnějších aspektů dovolené: z balení a přepravy.

Nicméně tohle prostě lidé dělají. Putují od chaty k chatě, bez přestávky celé dny, přičemž z nich lije pot a humor. Míří do chat, které se jmenují Pyttbua (V Kaluži), Krækkja (Zakřivená), Tjennhukken (Jezerní bouda) a Gaukhei (Kukaččí stráž). A to si prosím nevymýšlím. Takhle se opravdu jmenují chaty v norských horách. Kam lidé jezdí na dovolenou. Skutečně. Fokstugu (Zafoukaná světlice), Styggemannshytta (U Ošklivce), Myggheim (Komáří domov).

Komáří domov!!!

Nakolik je tenhle jev vlastně rozšířený? Kolik mi vlastně zbylo přátel, kteří nedali přednost přírodě před společenským životem vyplněným klábosením a smíchem? Tak jsem se jednoho dne rozhodl zahájit systematický průzkum. Všechny přátele jsem si

vyhledal na sociálních sítích. Bývalé spolužáky, kamarády z vysoké, učitele a přednášející, kolegy i nadřízené. Žijí velice různě. Bydlí na severu, na jihu, na východě i na západě. Jsou mezi nimi homosexuálové i heterosexuálové. Žijí sami, v manželství i mimo něj nebo v něčem mezi. Nemají děti nebo mají dvě, případně pět, se dvěma nebo třemi nebo čtyřmi partnery či partnerkami. Pracují jako architekti, inženýři, řemeslníci, dělníci, spisovatelé nebo učitelé, provozují trafikou nebo prodávají nábytek.

Ale všichni, a to *všichni* myslím vážně, mají na sociálních sítích fotky hor.

Třeba na nějaké hoře stojí. A třeba do pasu nazí. Jeden z nich byl nahý i od pasu dolů. O tom bych se raději dál nešířil. Nebo stojí před tou horou. Nebo si třeba vyfotili jenom tu horu. Ale všichni, naprosto všichni, mají fotku nejméně jedné hory.

Neznám nikoho, kdo nemá na Facebooku fotku hory.

Kdy k tomu došlo? Konal se nějaký sraz, na který mě nepozvali? Kdo mi ukradl moje kamarády? A vyměnil je za bandu zubících se nabušenců? Co se někde venku fotí s palci nahoru a s připitomělymi čepicemi na hlavě? A dokonce se tváří, že se jim to líbí?

Znám lidi, co s nikým nechodí a stěžují si, že už se nevidají se starými kamarády, kteří si našli přítelkyni. Pro tohle dokážu mít určité pochopení. Jenže oni aspoň přicházejí o přátele ve prospěch toho největšího na světě vůbec: lásky. Já přicházím o přátele ve prospěch kamení.

A co se týče mých osamělých kamarádů a kamarádek, představte si, jak jim je. Mnozí někoho hledají s pomocí aplikací. Na první pohled se výběr v takové aplikaci může jevit jako nepřehledný, jenže když odečtete všechny protějšky, co jsou očividně totálně padlí na hlavu, a ty, co tam mají fotku s nějakou horou, zbudou vám jen tři. V celém Norsku. A se všemi třemi jste už pravděpodobně někdy chodili.

Vždycky jsem se víc než sám na sebe spoléhal na statistiku. Takže jsem si svoje zjištění ověřil. A nejde jen o nějaký můj pocit.

Nejde jen o moje kamarády. Nejde jen o lidi mého věku, věku mezi čtyřicítkou a padesátkou, kdy člověka přepadne strach ze smrti. O něco dál v téhle knize najdete podrobnější a celkem znepekující statistiku, ale teď mi dovoluňte říct následující: S jistotou můžeme konstatovat, že v průběhu mého života došlo k bombastickému rozvoji outdoorových aktivit. A ty se dál šíří. Mládež se vydává do hor, dobrovolně. Důchodci vyrážejí do lesa. Všichni chodí do přírody. A zrovna teď, když tohle píšu, se v Norsku blíží podzimní prázdniny — protože takové prázdniny samozřejmě máme —, a tak si o přestávce mezi prací procházím norské internetové deníky. Čtu si o zcela aktuálním průzkumu, z něhož vyplývá, že sedm z deseti Norů hodlá podzimní prázdniny strávit v přírodě. A to je průměr. Ve věkové skupině 40–59 let, což je moje věková skupina, je to číslo ještě mnohem vyšší.

Jako bych nakrátko někam odcestoval a po návratu zjistil, že celou zemi zachvátila kolektivní krize středního věku. A ne jen tak nějaká nespoutaná a nebezpečná krize středního věku, o níž se točí filmy a která se projevuje pořádkem bláznivých večírků, náhlými rozchody a nerozumným zacházením s návykovými látkami. Ani taková krize, kdy se probudíte bez čtyř předních zubů v nějakém městě a vůbec si nepamätujete, že jste do něj odjeli. Ne, tady hovoříme o krajně rozumné a zdraví prospěšné krizi středního věku vřele podporované státními zdravotnickými orgány.

Jako by zvítězil rozum. Patrné je to na mnoha frontách.

Mladé popové hvězdy, na které se kdysi dalo spolehnout, že v rozhovorech nečekaně plácnu něco nezodpovědného a provokativního, teď stejně nečekaně plácají něco odpovědného a neprovokativního. Váš vzor? Maminka a tatínek. Záliby? Sport.

Dokonce i televizní reality show se vydávají cestou rozumu. Ty, které před dvaceti lety ztělesňovaly samotnou definici morálního úpadku. Zpočátku bylo v reality show cílem vypít za jeden měsíc co nejvíc alkoholu a vyspat se s co největším počtem účastníků. Takže přesně jako ramadán, akorát naruby. Teď se v reality show a v dokumentárních seriálech protagonisté čím dál častěji stěhují na venkov, zkoušejí žít jako za starých časů

a snaží se řešit úkoly v týmu. Nejdéle vysílaný norský koncept reality show, který mimo jiné koupila řada jiných zemí, je samozřejmě závod v...?

Přesně tak. V chůzi. Přírodou.

Jsou všude. Chytří lidé v chytrém oblečení. Zdraví lidé fotografující hory. Lidé, kteří bez jediné známky humoru pronášejí větu: „Dobré boty jsou alfa a omega všeho.“

Pokud nejste psychopati, začnete si nakonec říkat: Že by ten problém vězel ve mně? Proč já tohle tíhnutí k přírodě necítím, když všichni ostatní ano? Proč i já netoužím po tichu, které se nepodobá ničemu jinému? Vždyť jsem přece vyrůstal v místě se schody ke špýcharu a se zvířaty a s lesem a díží a kolovratem. A s horami. Se spoustou hor. A jak už jsem zmínil, měl jsem se tam moc dobře.

Co mám za problém, když jsem dospíval v místě s prakticky neomezeným prostorem a bezprostředně přítomnou přírodou, a přitom ze všeho nejradši vzpomínám na ten jediný den v dějinách naší obce, kdy se na docela malém prostoru shromáždilo několik tisíc lidí?

Že bych prostě nebyl dost dospělý? Přichází snad tohle jen s věkem? Probudím se jednoho dne v blízké budoucnosti s pocitem, že je všechno jinak? Že jediné, na co mám dneska chuť — ne, co prostě musím! —, je vylézt na nějaké vysoko položené místo, svléknout se do půl těla a vyfotit se? A napsat #svoboda?

Někdo prý řekl, že člověk by měl jednou v životě zkusit všechno, s výjimkou incestu a lidových tanců. Tak jako v případě všech výroků, které se později citují, panuje i u tohohle nejistota, kdo ho vlastně pronesl první. A tak jako v případě všech výroků, které se později citují, není tenhle ani pravdivý, ani dobrý. Samozřejmě existuje řada činností, které by člověk neměl zkusit v životě ani jednou. Třeba sebevražda, abych uvedl zjevný příklad. Ale pokud „všechno“ zúžíte na „všechno, co je legální a čím se zabývají lidé, které máte rádi“, bude na tom něco pravdy. Ten citát

už samozřejmě nebude znít tak elegantně, zato jeho poselství bude o to sympatičtější. Poselství, že člověk má být zvědavý a má se nechat strhnout.

Přínejmenším od dospělosti se s oblibou považuju za chlápka, který se rád nechává strhnout a zajímá se o to, oč se zajímají druzí. Největší opruz jsou lidé, kteří to, co zajímá většinu, automaticky a bez řádného důvodu odmítají. Když se hromada lidí něčím zabývá a mluví o tom, dostávám chuť zjistit, o co jde, a chci pochopit, proč to zajímá tolik lidí, a — v ideálním případě — se chci sám nechat strhnout. Proto poslouchám hudbu, kterou nikdo z mých vrstevníků neposlouchá. Proto občas sleduju závody, kterým vlastně moc nerozumím. A proto jsem se v létě roku 2016 znenadání vydal na Island. Island mě vůbec nebere. Nikoho tam neznám. Nemám k té zemi žádný mimořádný vztah. Víím, že se tam mluví divnou řečí a mají tam horké prameny, a když jsem byl mladý a neznal jsem nic lepšího, poslouchal jsem Björk. Ale pak, v roce 2016, se Island stal senzací na evropském fotbalovém šampionátu. Islandané postoupili. Vyřadili Anglii. A najednou se ocitli ve čtvrtfinále. Islandané, kteří mají doma víceméně pořád zimu a jejich počet se řádově rovná čtvrtině počtu obyvatel jakékoli londýnské čtvrti. Já v tu dobu s partou vysedával ve fotbalové hospodě v Norsku a koukal na záběry z Reykjavíku, v jehož centru plus minus všichni obyvatelé Islandu sledovali zápasy na velkoplošné obrazovce. A zpívali a jásali. Dalo se udělat jediné. Na místě jsme si objednali letenky, vydali se do Reykjavíku a dívali se na čtvrtfinále společně s plus minus všemi obyvateli Islandu. Bylo to úchvatné.

Ale jistě, zní to trochu nabubřele, ne všichni mají možnost nebo peníze na to si jen tak vyrazit na Island. Na druhou stranu máte očividně možnost vyrazit si na nějaký horský vrchol pokud možno, když se udělá hezky. A za ty peníze, které stojí vaše lyžařské vybavení, si letenek na Island koupíte hned několik.

Prostě v tom vidím určitý vzorec. Ode dne, kdy se fotbalové družstvo z mé rodné obce utkalo v poháru s nejlepším mužstvem

Norska, se táhne určitá linie. O fotbal tady však nejde. Jde o lidi. O to nechat se strhnout.

Rád se nechávám strhnout.

Život je pak prostě mnohem zábavnější.

Jenže zrovna co se pobytu v přírodě týče, má můj odpor hluboké kořeny. V přírodě nepochybně pobývá hodně lidí. I já bych se měl — pokud mám dostát tomu, co tu o sobě prohlašuji — nechat k nějakému takovému pobytu strhnout.

Jenže můj odpor má ty kořeny vážně hluboké.

Abyste doopravdy pochopili, v jak mizivé míře jsem v sobě měl, mám, hodlám mít nebo si myslím, že mám, něco z milovníka přírody, povím vám krátký příběh:

Přednedávnem jsem si přivodil zranění kolene. Kvůli tomu jsem několik týdnů chodil o berlích. Poskakovat po ulicích s berlími může být celkem prima. Lidé s vámi dost soucítí. Usmívají se na vás. Povzbudivě na vás pokyvují. Jenže po určité době jsem v jejich pohledech a úsměvech začal rozeznávat i něco jiného. Jakousi shovívavost? Spiklenectví? Řada lidí, které jsem potkával, mi s pokývnutím věnovala pohled, v němž se zračilo: „Však já vím.“

V tu chvíli jsem pochopil. Lidé vidí tohle: čtyřicátníka o berlích. S poraněným kolenem. A myslí si: Přecenil svoje schopnosti na horské túře. Typická nehoda při lezení, říkají si.

Ale ne! Oni si myslí, že patřím k nim.

Pocítil jsem nutkavou potřebu vysvětlvat, co se mi stalo. Ve všech společenských situacích jsem vždycky bleskurychle vyložil, co se mi vlastně přihodilo, hrozně nahlas a hrozně podrobně, a zpravidla aniž se kdokoli zeptal. STALO SE MI TO NA VEČÍRKU, křičel jsem. TANCOVAL JSEM! BYLO PŮL ČTVRTÉ RÁNO. STALO SE TO NA VEČÍRKU! ZRANIL JSEM SE PŘI TANCI. NE PŘI SPORTU. ANI NA TÚŘE! STALO SE TO NA VEČÍRKU! NA VEČÍRKU!

Chápete?

Ne?

Tak dobře. Dovolte mi tedy, abych se vám pokusil vysvětlit, jak málo miluju přírodu. Tohle je úplný výčet mých pobytů v přírodě za celý život, shrnutých do sedmi bodů:

1. Během dětství a dospívání jsem absolvoval několik výletů na chatu. Asi tak pět. V přírodě jsem přitom pobýval jen ve velmi malé míře. Víc neprozradím. Sami si udělejte představu o tom, jak divokou pubertu jsem musel mít.
2. Absolvoval jsem několik výletů na chatu i v dospělém věku. Asi tak čtyři. Ve všech případech jsme dojeli autem až téměř k chatě. Ve všech případech převažoval počet igelitových tašek nad počtem batohů. A na žádnou túru se nešlo.
3. Od skončení povinné školní docházky před třiceti lety jsem měl lyže na nohou jedenkrát. Stalo se to během jedné z výprav na chatu popsanych v bodě 2, kdy napadlo tak abnormální množství sněhu, že jsme museli zaparkovat sto metrů od chaty a poslední úsek překonat na běžkách. I v tomhle případě převažoval počet igelitových tašek nad počtem batohů. Což cestu výrazně komplikuje, držíte-li v rukou lyžařské hůlky.
4. V posledních dvou letech jsme pokaždé jeden týden letní dovolené strávili v pronajaté chatě u moře. Mám rád mořské pobřeží. Jako jedinou podmínku jsem si stanovil, že se chata musí nacházet v docházkové vzdálenosti k aspoň dvěma pohostinstvím. Našli jsme jednu chatu v docházkové vzdálenosti ke třem pohostinstvím. Bylo tam moc krásně.
5. Samozřejmě jsem v dětství chodil trochu na výlety. Vždyť hory se tyčily hned za humny, jako trvalá příčina špatného svědomí, trvalá připomínka toho, že se čas dá využít i k mnohem rozumnějším aktivitám než k čutání do míče a klábosení s kámoši.

Vlastně jsem docela často dokázal tomu mohutnému nátlaku HOR odolat. Jen když se šlo na školní výlet, nebylo vyhnutí. Člověk mohl být osvobozený od části výuky z náboženských důvodů nebo proto, že mluvil jiným mateřským

jazykem, nebo proto, že pro něj čísla či písmena představovala zvláštní výzvu. Ale na výlet prostě museli všichni. Dneska bych se bezpochyby obrátil na mezinárodní soudní dvůr, jenže tenkrát pro nás tahle alternativa zkrátka neexistovala. To, co si z těch výletů dodnes pamatuju nejlíp, je krajně zapeklitý systém svolávání. Pokaždé až do poslední chvíle totiž nebylo jasné, jestli se vůbec na nějaký výlet půjde. A to z toho důvodu, že v té části světa, kde jsem vyrůstal, klidně v centru obce svítí slunce, zatímco o tři sta metrů dál panuje krutá zima. Systém svolávání fungoval takhle: Tak časné zrána, že ve skutečnosti ještě byla noc, zavolal učitel žákovi, který seděl v první řadě u okna, a sdělil mu, zda se výlet koná, nebo nekoná. Tenhle žák pak zavolal žákovi sedícímu u okna za ním a ten pak zase dalšímu za sebou a tak to šlo dál, až v ideálním případě celá třída věděla co a jak. Systém byl ovšem velmi zranitelný. Stačilo, aby jednu rodinu zvonění telefonu nezbudilo, což se stávalo, byla přece hluboká noc. A pokaždé někdo zapomněl, koho má ve třídě za sebou, nebo prostě nesnášel tu holku, která za ním seděla, a zdráhal se jí zavolat. Nebo si dva volající začali vykládat o něčem úplně jiném a z hlav se jim vykouřilo, co si vlastně měli říct. Hotový div, že jsme se vůbec kdy na výlet vypravili.

6. Když mi bylo osmnáct, strávil jsem rok na vojně, protože tenkrát se to v Norsku tak muselo, pokud tedy člověk neměl nějakou závažnou vadu nebo se vojna zásadně nepříchila jeho osobnímu přesvědčení nebo se mu opravdu hrozně nechťelo a uměl bezvadně lhát. Já splňoval akorát jedno z těchhle kritérií (nechtělo se mi), jenže to nestačilo.

Na vojně jsme samozřejmě občas po lese s batohem na zádech chodili, jelikož tohle se zjevně dělává, když vás napadnou nepřátelé. A spal jsem ve stanu. K čemuž jsem se od té doby už nepropůjčil.

V mých vzpomínkách tyhle vojenské výpravy lehce připomínají školní výlety. Především zahrnovaly spoustu zmatku. Zabalit, namazat lyže, přebalit, navléct si výstroj, sundat si

výstroj, něco zorganizovat. Školní výlety se mi vybavují jako devadesát procent zmatku a deset procent výletu. Výpravy na vojně si pamatuju jako devadesát procent zmatku a deset procent spánku. Ve vymrzlém stanu, jehož postavení nám vždycky trvalo celý den.

7. Před pár lety jsem zavítal na Špicberky. Samozřejmě pracovně, přijel jsem tam pobavit zimou prokřehlé chudáky žijící na samé výspě lidského společenství. Ale když už jsme se vypravili takhle daleko, rozhodla se naše parta zůstat o pár dní déle, abychom podnikli to, co se tak na Špicberkách podniká. Například se projeli se psím spřežením. O tom, co taková projížďka obnáší, jsme nejspíš měli přehnaně romantickou představu. Mysleli jsme si, že budeme sedět pod těžkými kožešinami a popíjet víno, zatímco psi budou pelášit krajinou. To ovšem nenastalo. Nejdřív nás nějaký mlčenlivý chlápek s puškou odvezl autem k budově, která trochu připomínala zajatecký tábor, pak nám rozdál zateplené kombinézy a oznámil, že nejenže budeme psí spřežení sami řídit, ale taky si psy zapřáhneme. Psy, tj. tvory příbuzné s vlky, kteří slintají a vyjí a div se neutrhnou z řetězů, jimiž jsou přivázaní. Jedna účastnice výpravy, žena, která mě velmi dobře zná (patrně si ji pamatujete ze začátku téhle kapitoly, to ona si mě představovala na schodech ke špýcharu jako kluka), tvrdí, že toho dne mě uviděla z úplně jiné stránky. Na zapřahání psů jsem se vrhl s drsným odhodláním. Ke zvířatům jsem se choval rázně a rozhodně, a přesto laskavě, udílel jsem rozkazy ostatním účastníkům výpravy a úkol jsem dokončil v závratném tempu. Jako nějaký archetypální muž.

K tomu můžu leccos dodat. Například: Není to tím, že bych měl problém s přírodou nebo s řešením drsných úkolů v mnohastupňovém mrazu. Naopak. Zvládám obojí úplně bezvadně.

Jen to prostě nemám v oblíbě.

Na onu práci jsem se vrhl s maskulinní odhodlaností ne proto, že by se mě zmocnilo opojení z objevu, že jsem v sobě našel

přírodního člověka, že bych cítil, že doopravdy žiju, když se hýbu a přitom mě štípe mráz a psiska štěkají. Ne. Důvodem bylo, že jsem pochopil, že čím dřív tuhle práci vyřídíme, tím dřív se dostaneme do hospody.

A abych zamezil jakýmkoli pochybnostem: mnohem zábavnější než projížďka samotná bylo její líčení v hospodě. Snih už jsem v životě viděl. Psy taky. I nekoordinované lidi ve velkých prošívaných kombinézách. Bydlím hned vedle mateřské školy.

Takže tady mě máte. Takhle to vnímám. A takhle to vnímá čím dál méně mých přátel. Dali přednost přírodě.

Proto se do toho musím pustit taky. Musím se vzepřít veškerému svému odporu, strachu ze zmatků, strachu z toho, že ztratím smysl pro humor. Musím se vydat do přírody a zjistit, co na ní všichni dohromady mají.

Vždyť přece patřím k lidem, kteří se nechávají strhnout.

A třeba tam venku, v přírodě, dělají něco, co nám ostatním neříkají. Třeba se tam venku nezřízeně spouštějí? Třeba prostě o něco přicházím?

Musím vyrazit do hor. A do lesa. Třeba se taky dočkám spásy. Třeba pocítím, jak všechno zapadne na místo. Třeba konečně pochopím, jak jsem nepatrný.

A kdyby tohle všechno selhalo, pak snad aspoň najdu všechny svoje staré přátele, odvedu je domů, osprchuju, obléknu do slušného oděvu a vezmu je do hospody.

Ale nejdřív musím zkusit lépe pochopit, o co tady vlastně jde.

A pak musím zavolat té holce, co seděla u okna za mnou, a říct jí, že se jde na výlet.

